

קול צופיד

מִן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרָה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הַרְבֵּי מֵרַדְכִי אֱלִיהוֹ זְצוּק"ל

תְּרוּמָה - תִּשְׁנ"ח - מֵאֵת מִן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרָה"ג מֵרַדְכִי אֱלִיהוֹ זְצוּק"ל

לְבֹ תִקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי, וְכִמּו שִׁמְבָר רִשִּׁי שֵׁם: "לִי - לִשְׁמִי. תְּרוּמָה - הַפְּרָשָׁה, יִפְרִישׁוּ לִי מִמִּמּוֹנִם נְדָבָה". הַקְּבִי"ה אֹמֵר, הִרִי אֲנִי הוּא שְׁנֵתִי לְךָ אֶת הַכֶּסֶף, אֶת הַזָּהָב וְאֶת הַמִּגְרָלִיּוֹת, אֲלֵא שִׁכְשָׁנִי אֲבַקֵּשׁ מִמֶּךָ לְהַבִּיא אֶת זֶה תְּרוּמָה לְמִשְׁכָּן, עֲלֵיכֶם לְהַבִּיא אֶת זֶה לִשְׁמִי - לִשְׁלֹם יְחִיד קוֹדֵשׁ אֲבִירֵךְ הוּא וְשִׁכְנִיתִי, בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵב! בְּהִתְלַהֲבוֹת! בְּחֶשֶׁק! וְהֵנָּה, הַנְּשִׂאִים אֲמֹרוּ:

יִתְּנוּ קוֹדֵם כָּל עֵם יִשְׂרָאֵל מֵה שִׁיתְּנוּ, וְאֲנַחְנוּ נִשְׁלִים אֶת הַחֶסֶר. וְעַל זֶה בָּאָה עֲלֵיהֶם הַטְּעָנָה: בְּמִקּוֹם שֶׁהֵם - הַנְּשִׂאִים - מֵרוֹם מַעֲלָתָם, יִהְיוּ הָרָאשׁוֹנִים שִׁיבִיאוּ אֶת תְּרוּמָתָם וְשִׁירָאוּ בְּכָךְ לַעֲמֹד יִשְׂרָאֵל אֶת הַדּוֹגְמָה הָאִשִּׁית לְהַבִּיא תְּרוּמָתָם; וְכִמּו שֶׁהָרֵב חִיד"א נִשְׁאֵל בְּעֵינָיו מִגְבִּית צִדְקָה, שֶׁהִרִי יָדוּעַ הוּא, שִׁכְשָׁעוּרִכִּים מִגְבִּית וְאֲנָשִׁים נְעִימִים וְתוֹרֵמִים, אִז בְּדֶרֶךְ כָּל כִּשְׁאֲדָם תּוֹרֵם לְמִשְׁל 1000 שָׁה, הַשְּׁנִי יִתְּרוֹם 900 שָׁה אוֹ 800 שָׁה אוֹ אֲפִילוּ יוֹתֵר, כִּיּוֹן שֶׁהָרָאשׁוֹן פֶּתַח בְּסִכּוֹם זֶה. בְּמִקְבִּיל, אִם מִתְחִילִים אֶת הַתְּרוּמָה ב-1 שָׁה בְּלֵבָד, אִז הָאֲחֵר יוֹסִיף עֲלָיו בְּהִתָּאֵם וְיִתֵּן 2 שָׁה וְכִדּוּמָה. לְפִיכָךְ שָׁאֲלוּ אֶת הָרֵב חִיד"א, הָאֵם מוֹתֵר לָאֲדָם - כְּשִׁעְוֹרִכִּים מִגְבִּית - לְהַכְרִיז שְׁהוּא נוֹתֵן 1,000 שָׁה כְּדִי לְהַתְחִיל בְּכֹה סִכּוֹם עַל מִנֵּת לַגְרוֹם לְאֲחֵרִים לְהִרִים אֶת תְּרוּמָתָם בְּסִבִּיבוֹת אוֹתָהּ תְּרוּמָה וְלִתֵּן 900 שָׁה אוֹ יוֹתֵר מ-1,000 שָׁה, וְזֹאת לְמִרְוֹת שְׁאוֹתָם פּוֹתַח בְּסִכּוֹם שֶׁל 1,000 שָׁה לֹא מִתְכוּוֹן לְתֵת אֶת הַסִּכּוֹם הַזֶּה? עַל זֶה אָמַר לָהֶם חִיד"א שְׁאֲסוֹר, מִשּׁוֹם שֶׁלְּמִרְוֹת שְׁצִרִיכִים לְתֵת לִשְׁלֹם שְׁמִי, אֲבָל בְּדֶרֶךְ שֶׁל תְּרִמִּית אוֹ שֶׁקֶר אֵין לְתֵת בְּשׁוֹם פְּנִים וְאֹפֶן! אִם כֵּן לְפִי זֶה, גַּם הַנְּשִׂאִים הֵיוּ צְרִיכִים לְהִזְדַּרֵּז וְלִתֵּן בְּהִתְחַלְתִּי הַגְּבִיָּה, אֲבָל הֵם אֲמִירוּ שִׁיחֲבוּ עַד שִׁיתְּנוּ הֵעֵם אֶת כָּל תְּרוּמָתָם, וְמָה שֶׁקָּרָה הוּא, שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל קִדּוּשִׁים הֵם וְתִמִּיד נִתְּבָעִים וְנִעְנִים, וְהִבִּיאוּ אֶת תְּרוּמָתָם בִּיד רַחֲבָה מְאֹד עַד שֶׁלֹא הֵיוּ צְרִיכִים אֶת תְּרוּמָת הַנְּשִׂאִים, כִּמּו שֶׁכְּתוּב: (שֵׁם לִי, ה-ז) "וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר מִרְבִּים הָעָם לְהַבִּיא מִדֵּי הַעֲבָדָה לְמִלְאָכָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ. וַיִּצְוּ מֹשֶׁה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בְּמִתְּחָה לֵּאמֹר אִישׁ וְאִשָּׁה אֵל יִעֲשׂוּ עוֹד מִלְּאָכָה לְתְּרוּמַת הַקֹּדֶשׁ וַיִּנְקֹלָה הָעָם מִהֶבִּיא. וְהִמְלָאכָה הִתְּהַלְּךְ דָּם לְכָל הַמְּלָאכָה לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ, וְהוֹתֵר".

וְכִמּו כֵּן כְּתוּב (שֵׁם, שֵׁם, ג'): "וְהֵם הִבִּיאוּ אֲלָיו עוֹד נְדָבָה בְּבִקְרָה בְּבִקְרָה, וְזֹה לְמִד מִן גֶּאוֹן עוֹזְנוֹ וְתַפְאֶרְתּוֹ בַּעַל הַיָּבֵן אִישׁ חִי" זִיעִ"א שֶׁאֵת כָּל תְּרוּמָתָם הִבִּיאוּ בִּשְׁנֵי בָקָרִים בְּלֵבָד זֶה הַסִּפִּיק לְכָל הַמְּלָאכָה, וְזֶה נֹאמַר לְשִׁבְחָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהִזְדַּרְזוּ בְּהִרְמַת תְּרוּמָתָם מְאֹד וְלֹא הֵיוּ צְרִיכִים לְהַתְמִיךְ זְמַן רַב. וְהַנְּשִׂאִים, בְּרָאוּתָם שֶׁאֵין צוּרֵךְ בְּהִרְמַת תְּרוּמָתָם, הִבִּיאוּ אֶת הָאֲבָנִים הַיְּקִירוֹת בְּתִקְוָה שֶׁמִּפְּאֵת יוֹקֵרָם יִהְיֶה לָהֶם לְשִׁימוֹשׁ בְּרַחֲבֵי חִשְׁבּוֹת. אֲמַר לָהֶם מֹשֶׁה רַבְּנוּ, אֲתֵם, הַנְּשִׂאִים, לֹא הֵייתֶם הָרָאשׁוֹנִים לְהִרִים אֶת תְּרוּמָתְכֶם וְלֹא גִילִיתֶם רִצּוֹן לְתֵת בְּהִתְלַהֲבוֹת, לִכְךָ אֲנִי אֲרִשׁוּם אֲתֶכֶם בְּסוֹף, לְלַמְּדֶנּוּ שֶׁלֹא הַעֵינֵךְ הַתְּרוּמָה אֲלֵא הַהִתְלַהֲבוֹת וְהַחֶשֶׁק שֶׁבָּהֶם הִרְמִינוּ אֶת תְּרוּמָתָם. וְכִשְׁבָּאוּ לְחִנוּכַת הַמִּשְׁכָּן לְמִדּוּ מוֹסֵר וְזֹא הֵם הֵיוּ הָרָאשׁוֹנִים לְהַבִּיא אֶת תְּרוּמָתָם. אֲמַר לָהֶם מֹשֶׁה רַבְּנוּ אֲנַחְנוּ לֹא מְקַבְּלִים אֶת תְּרוּמָתְכֶם רִאשׁוֹנָה שֶׁכֵּן בְּתַחֲלִילָה הַבָּאֵתִם אֶת תְּרוּמָתְכֶם בְּסוֹף, כִּךְ גַּם עֵתָה תְּבִיאוּ בְּסוֹף וְתַחֲכוּ שֶׁכֵּל הָעָם יִרְמִימוּ אֶת כָּל תְּרוּמָתָם. צַעְקוּ הַנְּשִׂאִים שֶׁהֵם חוֹזְרִים בְּתִשְׁבוּתָם וְרוֹצִים בְּאִמְתָּה לְהַבִּיא רִאשׁוֹנִים, וְכִי קִבְּלוּ מוֹסֵר וּבִקְשׁוּ שִׁיקָח אֶת תְּרוּמָתָם רִאשׁוֹנָה, אֲבָל מֹשֶׁה רַבְּנוּ לֹא רָצָה לְקַבֵּל אֶת תְּרוּמָתָם. עַד שֶׁהִיא צִרִיךְ הַקְּבִי"ה לֹמַר לוֹ בְּמִיּוּחַד: "קָח מֵאֲתֶם!" וְהַסְבִּיר לוֹ שֶׁהֵם בִּשְׁר וְדָם וְאֵין אֹתָהּ יָכוֹל לְדַעַת מֵה שֶׁבְּלִבּוֹתֵיהֶם, אֲבָל אֵין - אֹמֵר לוֹ הַקְּבִי"ה - יוֹדֵעַ הֵיטֵב שֶׁתְּשׁוּבוּתָם אֲמִיתִית וְשִׁלְמָה וְחִרְטָתָם חִרְטָה אֲמִיתִית, לִכֵּן תִּקְבַּל אֶת מֵה שֶׁהֵם מְבִיאים לָךְ בְּתַחֲלִילָה וְלֹא בְּסוֹף. מִכָּאֵן אֲנוּ לְמִדִּים שֶׁבְּאִמְתָּה הַקְּבִי"ה לֹא הִיא צִרִיךְ אֶת תְּרוּמָתָם כָּלָל, אֲלֵא שֶׁרָצָה לְבַחֵן אֶת נְדִיבוּתָם לִבֵּם שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל וְכִי זֶה הַעֵינֵךְ בְּהִרְמַת הַתְּרוּמָה, וְלִכֵּן כִּשְׁהַנְּשִׂאִים הִבִּיאוּ אֶת תְּרוּמָתָם (הַשְּׁנִיָּה, בְּחִנוּכַת הַמִּשְׁכָּן) וְנִתְּגַלְתָּה נְדִיבוּתָם לָבֶם, קִיבַל אוֹתָם הַקְּבִי"ה לְמִרְוֹת שֶׁבְּתַחֲלִילָה לֹא הֵיוּ רִאשׁוֹנִים בְּהִרְמַת תְּרוּמָתָם.

מֵאִמִּיתִי מִתְחִילִים בְּשִׂמְחָה שֶׁל חוֹדֶשׁ אֲדָר?

חִיד"א אֹמֵרִים (גַּמִּי תַעֲנִית כִּי"ט ע"א): "מִשְׁכַּנְכֶם אֲדָר - מִרְבִּים בְּשִׂמְחָה". דִּיִּק מִן גֶּאוֹן עוֹזְנוֹ וְתַפְאֶרְתּוֹ בַּעַל הַיָּבֵן אִישׁ חִי" זִיעִ"א וְשִׁאֵל, מִדּוּעַ אֲמִירוּ חִיד"א "מִשְׁכַּנְכֶם אֲדָר" וְלֹא אֲמִירוּ "בְּאֲדָר מִרְבִּים בְּשִׂמְחָה"? עַל זֶה אֲמַר, שֶׁהֵנָּה יָדוּעַ שְׂרָאשׁ חוֹדֶשׁ אֲדָר לְעוֹלָם יְחִיל יוֹמִיִּים וְרִאשׁ חוֹדֶשׁ נִסָּן

הַשִּׁיעוּר לְעִילּוֹ נִשְׁמַת:

מִן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרָה"ג מֵרַדְכִי אֱלִיהוֹ זְצוּק"ל

פֶּרֶשֶׁת הַשְּׁבוּעַ: תְּרוּמָה

הַשִּׁיעוּר נִמְסַר ע"י הַרְבֵּי מֵרַדְכִי אֱלִיהוֹ זְצוּק"ל, בְּשַׁנַּת תִּשְׁנ"ח.

הַלְכוֹת מִגִּילָה - וּפּוֹרִים

כְּבוֹד אֲחִי הַיָּקָר וְהַנְּעִים (הָרָה"ג נֵעִים אֱלִיהוֹ שֶׁהַקְּבִי"ה יִשְׁלַח לוֹ רַפּוּ"שׁ בְּתוֹשָׁח"י) בֶּן פּוֹרֵת יוֹסֵף, פֶּה מִפִּיק מִרְגְּלִיּוֹת, הִי יִשְׁמְרֶהוּ וְיַחֲיֶהוּ, כְּבוֹד הַקָּהֵל הַקְּדוֹשׁ, הַרְבָּנִים הַיָּקָרִים, הַמְּאֻזְנִים, הַשּׁוֹמְעִים וְהַרּוֹאִים.

בְּחִינַת נְדִיבוּת לֵב הַתְּרוּמָה - מִתְּרוּמַת הַנְּשִׂאִים

פֶּרֶשְׁתֵנוּ פּוֹתַחַת בְּצִיּוּי לְהַבִּיא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַחֹמְרִים מֵהֶם יִבְנוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן, וְכִךְ כְּתוּב (שְׁמוֹת כה, ב'): "יִדְבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְּרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבֹ תִקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי. אַחֲרֵי זֶה כְּתוּב (שֵׁם, ג-ו) וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֲתֶם זָהָב נָכָף וְנָחֶשֶׁת. וְתִכְלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים. וְעֵרַת אֵילִם מֵאֲדָמִים וְעֵרַת תְּחָשִׁים וְעִצֵּי שִׁטִּים. שָׁמֹן לְמִזְבֵּחַ בְּשָׁמִים לְשִׁמּוֹן הַמִּשְׁחָה וְלִקְטָרֶת הַשְּׁמִיִּם. וּבְסוֹף כְּתוּב (שֵׁם, ז): 'אֲבִי שֵׁם וְאֲבִי מִלְּאִים לֹאֲפֹד וְלִחְשֹׁן'. מִבְּאֵרִים הַמִּפְרָשִׁים, שֶׁהֵנָּה הַתּוֹרָה מִתְחִילָה בְּחֹמְרִים הַיּוֹתֵר יָקָרִים וְיורֶדֶת בְּהַדְרָגָה לְחֹמְרִים הַזּוֹלִים יוֹתֵר. בְּתַחֲלִילָה נִצְטוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַבִּיא זֶה, אַחֲרֵי כֵן כֶּסֶף וְאַחֲרֵי כֵן נְחוֹשֶׁת, וְכִךְ עַל זֶה הַדֶּרֶךְ עַד שֶׁמֶן שֶׁהוּא הַזּוֹל בְּיוֹתֵר.

וְהַשְׁאֵלָה הִיא, מִנֵּין הִיָּה לָהֶם בְּדוֹר הַמְּדַבֵּר זֶה, כֶּסֶף, נְחוֹשֶׁת! וּבְיוֹתֵר, הִרִי חִיד"א אֹמֵרִים עַל מֵה שֶׁנִּצְטוּ לְהַבִּיא "עוֹרוֹת תַּחֲשִׁים" - שֶׁהַתַּחֲשׁ הוּא מִין בְּרִיָּה מִיּוֹחַדֶּת שֶׁנִּבְרָאָה רַק בְּשִׁבִּיל לְקַחַת אֶת הַעוֹרוֹת שֶׁל וְלַהֲנִיחַ עַל הַמִּשְׁכָּן, וְאוֹתוֹן עוֹרוֹת תַּחֲשִׁים הֵיוּ כִּמּו שְׁאוֹמֵר רִשִּׁי שֶׁהִיָּה רַב גּוֹוִיִּם טְבַעִיִּים מְבִלִּי לְצַבּוּעַ אוֹתָם, שֶׁכֵּן אִם יִצְבּוּעוּ אוֹתָם עֲלוֹל הַצַּבּוּעַ לְדַהוּת אוֹ לְרִדָּת גִּבְשִׁים. וּמוֹנִין בָּא לָהֶם עַצִּי שְׁטִים; מוֹבָא בְּתַרְגּוֹם יוֹנָתָן בֶּן עוֹזִיָּאל שִׁיעֵקֵב אֲבִינוּ נִטַּע אוֹתָם. וּמוֹנִין בָּא לָהֶם שֶׁמֶן לְמִזְבֵּחַ; כְּתוּב בְּתַרְגּוֹם יוֹנָתָן בֶּן עוֹזִיָּאל שֶׁשֶׁמֶן זֶה בָּא לָהֶם מִן הַשְּׁמִיִּם. וּמִקְשִׁים, אִיךְ הִבִּיאוּ שֶׁמֶן שֶׁבָא לָהֶם מִן הַשְּׁמִיִּם, וְהִרִי אוֹלִי אֵין זֶה רָאוּי, שֶׁכֵּן צְרִיכִים לְהַבִּיא שֶׁמֶן זֵית זָד, וְכִי שֶׁמֶן זֵית נִקְרָא שֶׁמֶן זֵית זָד? בְּכָל אֹפֶן בָּא לָהֶם מִן הַשְּׁמִיִּם. וְעַל מֵה שֶׁנִּצְטוּ לְהַבִּיא אֲבִנֵי שׁוֹהֵם וְאֲבִנֵי מִלּוּאִים, אֹמֵרִים חִיד"א שֶׁגַם כֵּן יִרְדוּ לָהֶם מִן הַשְּׁמִיִּם עִם הַמֶּן וְאוֹתָם לְקַחַת הַנְּשִׂאִים.

וְהַשְׁאֵלָה הַנּוֹסֶפֶת וְהַעֵינִיקְרִית בְּעֵינָיו זֶה הִיא, מִדּוּעַ הַתּוֹרָה - אַחֲרֵי שְׁדִירָגָה אֶת יוֹקֵר הַחֹמְרִים מֵהַיָּקָר לְזוֹל - מֵהַזָּהָב וְעַד הַשְּׁמֶן, מִצּוּרָה רַק בְּסוֹף לְהַבִּיא אֶת אֲבִנֵי הַשׁוֹהֵם וְאֶת אֲבִנֵי הַמִּלּוּאִים לְמִרְוֹת שֶׁהֵם לְכַאֲוֹרָה יָקָרִי הַעֶרֶךְ הַיּוֹתֵר גְּבוּהָ! גַּם מֵאֹפֶן הַשִּׁימוֹשׁ שֶׁלָּהֶם נִיתַן לְרִאוּת אֶת רוֹם חִשְׁבּוֹתָם, שֶׁכֵּן הֵיוּ מְשֻׁבָּעִים אוֹתָם עַל הַחוֹשֶׁן שֶׁל הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְעַל כְּתִפּוֹ! וְלִמָּה, אִם כֵּן, הַתּוֹרָה צִיּוּתָהּ לְהַבִּיאָם רַק בְּסוֹף הַרְשִׁימָה שֶׁל הַחֹמְרִים? דְּבַר נוֹסֵף, כִּשְׂרָצָה עִם יִשְׂרָאֵל לְחִנוּךְ אֶת הַמִּשְׁכָּן וּבִיקְשׁוּ הַנְּשִׂאִים לְהַבִּיא קְרִבְנוֹת, אֲמַר לוֹ הַקְּבִי"ה לְמֹשֶׁה רַבְּנוּ: "קָח מֵאֲתֶם!" וְלַכַּאֲוֹרָה זֶה פְּשִׁטָּא, וּמִדּוּעַ הַתּוֹרָה מְדַגִּישָׁה דּוּקָא לְנְשִׂאִים: "קָח מֵאֲתֶם" דְּבַר שֶׁלֹא נִמְצָא וְלֹא נֹאמַר בְּכָל שָׂאֵר הַחֹמְרִים, שֶׁלֹא נִכְתַּב בֵּהֶם צִיּוּי: "קָח מֵאֲתֶם!" וּבְאִמְתָּה מֹשֶׁה רַבְּנוּ לָקַח מֵהֶם!

וְהֵנָּה, אֹמֵרִים עַל זֶה חִיד"א, שִׁישׁ לְהַתְּבּוֹן וְלַהֲבִין, שֶׁהַקְּבִי"ה הִרִי לֹא צִרִיךְ אֶת הַזָּהָב וְאֶת הַכֶּסֶף שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִרִי הַקְּבִי"ה אֹמֵר: "לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב", וּבְאִמְתָּה הוּא שֶׁהִבִּיא לָהֶם אֶת הַתַּחֲשׁ וְאֶת עִצֵּי הַשִּׁטִּים, גַּם אֶת הַשְּׁמֶן הוּא הוֹרִיד לָהֶם מִן הַשְּׁמִיִּם וְגַם אֶת הָאֲבָנִים הַטּוֹבוֹת וְהַמִּגְרָלִיּוֹת הוֹרִיד לָהֶם עִם הַמֶּן מִן הַשְּׁמִיִּם, כִּךְ שֶׁהַכָּל בָּא מֵאֲתוֹ יִתְבַּרְךְ שְׁמוֹ וְיִתְעַלָּה! אֲלֵא שֶׁהַקְּבִי"ה רָצָה אֶת נְדָבוֹת הַלֵּב שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל בְּהַבִּיאָם אֶת תְּרוּמָתָם, כִּמּו שֶׁכְּתוּב בְּתַחֲלִילַת הַפְּרָשָׁה: "וַיִּקְחוּ לִי תְּרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ

קול צופיך

מנן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

תרומה - תשנ"ח - מאת מנן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

אצלו כי היא הטבעת של המלך, כך שבאופן זה גם אם יחזור בו המלך ויתן פקודה אחרת, כל עוד הפקודה לא חתומה בחותם המלך זה לא הולך ולא תופס, ולא תהיה פקודה אחרת שוה למאומה, שכן הטבעת נמצאת אצל המן. כך שהסרת הטבעת היא שביטאה שהחוק הזה יתקיים ויקובע באופן שלא ניתן לשנותו ולחזור בו. על כן, כשתלו את המן אמר לו מרדכי תביא לי את הטבעת אצלי עכשיו, כך שגם לא תוכל לחזור בד, וכך הסיר אותה ונתן אותה למרדכי.

והנה, שם הגמרא אומרת (שם): "תנו רבנן, ארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות נתנבאו להם לישראל ולא פחתו ולא הותירו על מה שכתוב בתורה חוץ ממקרא מגילה". לדעת רש"י מדובר במספר הנביאים שהחלו כבר ממשו רבנו, והם לא פחתו ולא הותירו מהתורה מאומה, שום מצוה, שום ממקרא מגילה שהוסיפו. ועל מקשה רש"י והרי הוסיפו גם את חנוכה? כמו כן מקשה בעל ה"בן איש חי" והרי מצאנו ששלמה המלך תיקן את נטילת ידיים, וכי זה לא נחשב לתוספת? ועוד הוסיפו עירובין ואת שבע מצוות שהם מדבריהם, וכי כל אלה לא נחשבים להוספה? ונראה לומר, שהפשט הוא שהם הוסיפו את מקרא מגילה באופן שנכתב הדבר ונוסף על מגילות שבתני"ך - וזה לא היה אלא במקרא מגילה.

עוד מקשה בעל "ענף יוסף" על מה שאומרת הגמרא "לא פחתו ולא הותירו", בשלמא לא הוסיפו זה מובן, והכוונה למה שלא הוסיפו כלום בתנ"ך חוץ ממקרא מגילה, אבל מהו שאומרים "לא פחתו", איפה מצאנו שפחתו ממקרא מגילה? על זה מבאר הרב בעל "ענף יוסף" שהכוונה היא על מה שקבעו שיום פורים אסור בהספד ובתענית. ועל זה מקשה בעל ה"בן איש חי" וכי איזה הפחתה זו, הרי בשום מקום בתורה לא מצאנו שיש איסור בהספד או בתענית, שדך שלא שייך לומר שיש כאן הפחתה על מה שכתוב בתורה? על זה מחדש חידוש גדול, שכתוב בגמרא שאפילו כהנים בעבודתן ולויים בדוכנם וישראל בתורתם - בישיבות לומדים תורה - מבטלים תורה למקרא מגילה, מכאן שפחתו, שכן הפחיתו מעבודתם ומתורתם בשביל מקרא מגילה, כמו כן קבעו שלא יעבדו בזמן שהגיע למקרא מגילה כדי שיהיה מקרא המגילה ברוב עם הדרת מלך.

שירת הים, מגילה והגדה של פסח - הודאה על הניסים

עוד הגמרא אומרת (שם): "מאי דרוש? אמר רבי חייא בר אבין אמר רבי יהושע בן קרח, ומה מעבודת לחירות אמרינן שירה (שאמרו בזמן קריעת ים סוף "אז ישיר משה") - ממינתה לחיים לא כל שכן?!!". כלומר, אם כשיצאנו מעבודת לחרות אמרנו שירה, עכשו יציאנו ממינתה לחיים על אחת כמה וכמה שנאמר שירה?!! לכן תקנו לומר את מגילת אסתר, שהיא שירה, כשם שכשאמרו "אז ישיר משה" היתה זו שירה להקב"ה על הנסים שעשה להם בקריעת ים סוף; גם מגילת אסתר היא שירה שמתארת את כל הניסים והנפלאות שהקב"ה עשה לנו. ומוסיף הרב בעל ה"בן איש חי", שגם הגדה של פסח אותה אנו קוראים בליל פסח בנעימה היא תאור של כל מה שעבר עלינו בעצת מצרים. ולפי זה, למה אנחנו אומרים גם שירה אחר כך? אלא, שההלל שקוראים אחריו הוא הלל מקוטע, שכן קוראים שני פרקים בהתחלה ומ"לא לנו" קוראים אחרי הסעודה, ואת כל ההלל קוראים בבית הכנסת בברכה למאן דאמר, כדי להשלים את ההלל שבהגדה.

מקור הדין מדוע לא אומרים הלל ביום פורים

והגמרא מקשה (שם): "אי הכי הלל נמי נימא", כלומר, אם אתה אומר שמקרא מגילה היא כמו שירת הים שאמרו עם ישראל בקריעת ים סוף, אם כן גם הלל נאמר בליל הפורים וכשם שאומרים הלל בליל פסח בתפילה עם ברכה? ולמה לא אומרים הלל בפורים? על זה אומרת הגמרא שלושה תירוצים. תירוצי אחד: "לפי שאין אומרים הלל על נס שבחוצה לארץ", ולכן לא אומרים הלל בפורים, אבל בחנוכה אומרים הלל שכן היה הנס בארץ. על זה מקשה הגמרא: "יציאת מצרים, דנס שבחוצה לארץ היכי אמרינן שירה? כדתניא, עד שלא נכנסו ישראל לארץ הוכשרו כל ארצות לומר שירה, משנכנסו ישראל לארץ - לא הוכשרו כל הארצות לומר שירה", ולכן לא אומרים הלל על נס שלא נעשה בארץ אלא רק את המגילה בלבד.

שלאחריו יחול יום אחד, ואדר הוא חודש חסר ואילו חודש ניסן הוא חודש מלא. על זה אומר, אל תחשוב שכשנכנס חודש אדר ביום שישי שהוא א' בחודש אדר, אלא מיום א' דראש חודש שהוא בעצם יום ל' שבט. ואחר כך הוסיף ואמר, ונראה לי שלפעמים המולד הוא לפני הראש חודש, לכך "משנכנס אדר" - עוד מהמולד, כבר מריבים בשמחה, ומצוה להקדים אותה שמחה כמה שניתן. אחר כך הוסיף וכתב, ואותו דבר כתב האדמו"ר מחב"ד האחרון שזכותו תגן עלינו ועל כל ישראל, למרות שהם ודאי לא ראו האחד את השני, שעוד מ"שבת מברכים" שמכריזים על חודש אדר יש להתחיל את השמחה.

הלכות חג הפורים שמתחילים עוד קודם החג

והנה, בגמרא משמע שמכריזים על השקלים לפחות שבועיים קודם הפורים אליבא דרבן גמליאל, ולדעת חכמים שלשים יום - הרי שלשים יום קודם חג הפורים אדם צריך להתכונן למצוות החג, ולא יגיד פורים זה פורים ובסך הכל המצוות שלו הם ביום פורים: קריאת המגילה וסעודת פורים ולחלק צדקה וזה הכל, אלא יש מסכת שלמה - מסכת מגילה - שמפרטת את מצוות החג, כמו כן יש הלכות מיוחדות ודינים מיוחדים שחג זה מלא מהם מלפני החג ועד החג עצמו.

גדולה הסרת הטבעת

בתקופת הנס הגדול שארע לעם ישראל בקשו לכתוב מגילה לזכרון לדורות. באה אסתר המלכה ובקשה לכתוב מגילה (עייני מגילה ו'), אמרו להם החכמים - שהיו אנשי כנסת הגדולה - שאין הם מסכימים לכתוב מגילה בטענה שכבר בתורה כתוב פעמיים על מחיית עמלק ונביאים כתוב פעם אחת על מצות מחיית עמלק כך שאין צורך להוסיף ולכתוב בעניין זה עוד שהרי כתוב "לשלשים" ודרשו: "לשלשים ולא לרבעים". ועוד - טענו, שדבר זה עלול להכניס שנאה בין האמות לבנים. אמרה להם: כתבנו לדורות, ואגיד לכם על טענתכם, שמה שכתוב בתורה בספר שמות ובספר דברים על מצות מחיית עמלק זה נקרא פעם אחת, ומה שכתוב בנביא שמואל זה עוד פעם אחת, על כן אני השלישית - וקיבלו את דבריה. והגמרא אומרת שהמגילה נכתבה ברוח הקודש והגמרא מביאה כמה לימודים על עניין של רוח הקודש. והנה, הגמרא במקום אחר (שם, י"ד) כותבת אחרת, וכך אומרת: "אמר רבי אבא: משל דאחשוורוש והמן למה הדבר דומה? לשני בני אדם, לאחד היה לו תל בתוך שדהו ולאחד היה לו חריץ בתוך שדהו, בעל חריץ אמר מי יתן לי תל זה בדמים, בעל התל אמר מי יתן לי חריץ זה בדמים. לימים נזדווגו זה אצל זה, אמר לו בעל חריץ לבעל התל מכור לי תילך אמר לו טול אותה בחנם, והלואי".

הפשט לכאורה מובן, שאחשוורוש לא היה אוהב ישראל והיה גם כן כמו המן אלא שהיה פחדן והפכפך יותר ממנו, שהיה פעם כך ופעם כך, בתחילה הוא לא רצה להלחם מעם ישראל, וכשבא המן ואמר לו "ישנו עם אחד" אמר שהוא מפחד להלחם בהקב"ה, עד שנתן לו מרץ - כמו במשל שאמר לו תן את התל שאתך החריץ. אחרת זה הגמרא אומרת על הסרת הטבעת - אותה הטבעת שלפני חתום החוק היתה להמן ועד שהועברה ממנו וניתנה למרדכי: "ויסר המלך את טבעתו" - אמר רבי אבא בר כהנא גדולה הסרת טבעת יותר מארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות שנתנבאו להן לישראל, שכולן לא החזירו למוטב ואילו הסרת טבעת החזירתו למוטב". ועל זה מבאר רש"י: "החזירתו למוטב - שגזרו עליהם תענית לתשובה, כדכתיב צום ובכי ומספד, שק ואפר יוצע לרבים". הנה היו מ"ח נביאים ושבע נביאות, והוכיחו את עם ישראל, דברו אתם, ולא הצליחו לעורר אותם לחזור בתשובה עד שנחרב הבית, ואילו כאן הסרת הטבעת מאחשוורוש להמן החזיר אותם למוטב וחזרו בתשובה עד שדרשו על הפסוק: "קיימו וקבלו" שקבלו את התורה מחדש, וליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקרא. אומר על זה הרב בעל ה"בן איש חי" למה הגמרא קוראת לזה "הסרת הטבעת" ולא אמרה "גזרת המן" או "גזרת אחשוורוש" ולמה דוקא הסרת הטבעת בולטת בעניין זה לשם החזרתם של עם ישראל בתשובה? על זה מבאר, שהמן היה רשע, ופחד שמא אחשוורוש יתן הוראה להרוג את עם ישראל ולמחרת יחזור בו, לכך ביקש הוא את הטבעת של אחשוורוש שתהיה

קול צופיך

מנן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

תרומה - תשנ"ח - מאת מנן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

שאלה קיימת גם בחרש שלא שומע והוא מדבר, האם נתיר לו לקרוא הלל בלי ברכה שכן אינו יכול לשמוע מגילה? והוא כותב תשובה בקיצור, הוא מביא את מחלוקת רב נחמן ורבי חיים בטעם למה לא קוראים את ההלל ביום הפורים, שלרב נחמן הטעם הוא משום שקריאתה זו הילולא, ולרבי חיים הטעם הוא משום "הללו עבדי ה' - ואל עבדי פרעה", והנפקא מינה בין שתי הטעמים הוא במי שאין לו מגילה, ומביא גם את המאירי. והנה, הרב זיע"א לא ראה את הרב שיבת ציון וגם לא ראה את השדי חמד. ואומר הרב: "ואין לטעון ממה שאמרו חז"ל שכל הקורא הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף" שהוא בעצם טענתו של הרב שיבת ציון, ומסכם בחידוש יפה, שנראה לו להתיר לאותה אשה חרשת לומר הלל למרות שחכמים לא תקנו לומר הלל, שלא אמרו שלא לומר הלל בכל יום מפני שהוא כמחרף ומגדף אלא כשאנו אומרו בעבור הנס, אבל הנס הזה שנעשה באותו היום - לית לן בה. והרי כאן נעשה נס, ואמרו חז"ל לקרוא מגילה ולכן לא תקנו לומר הלל, אבל כשאדם לא יכול לקרוא את מקרא המגילה, אז יוכל לקרוא הלל, ומכל מקום כיון שלא תקנו, לפחות יוכל לקרוא את ההלל בלא ברכה. והנה, לפני שבע שנים היו כמה רבנים שאמרו לעשות זכר לאותם ניסים הגדולים שזרקו עלינו כמה טילים ובורח ה' ניצלנו, אז אולי עכשו מזכירים לנו שהנה אז לא אמרנו הלל על הניסים שנעשו, אבל עכשו אולי נזכר באותם ניסים ואז לא היה לכם שום פחד, כך גם עתה לא תהיה לכם שום פחד ושום בהל.

אם יברך "שהחיינו" כשאין לו מגילה

אדם שאין לו מגילה - האם יברך "שהחיינו" או לא יברך "שהחיינו", כמו כן האם יברך "שעשה ניסים" או לא יוכל לברך "שעשה ניסים"? והנה, בחנוכה הדין הוא שאדם שלא יכול להדליק נר וגם בביתו לא מדליקים עליו והוא לא עתיד להדליק, אם רואה נרות חנוכה מברך עליו "שהחיינו" ו"שעשה ניסים" על הראייה, ומבארים התוס' שהוא משום שיש בזה פרסומי ניסא, ואם כן גם כאן יש פרסומי ניסא! והנה, לדעת המאירי יש לברך "שהחיינו" ו"שעשה ניסים" כמו שבחנוכה אדם מברך אם לא מדליק נר חנוכה. אבל לדעת האליהו רבה לא מברך, שהרי הגמרא אומרת בשבת בעניין נרות חנוכה שיכול לברך על הראיה שהוא רואה נר חנוכה דולק, אבל כאן על מה יברך והרי אינו רואה מאומה! לכן לדעתו אין לברך. ולכאורה לפי דבריו יוצא, שאמנם לא יוכל לברך כיון שאינו רואה שום דבר, אבל אם יברך למחרת כשמקיים מצות סעודת פורים או משלוח מנות אז הוא יוכל לברך - אבל המגן אברהם אומר שגם באופן כזה אין לברך "שהחיינו". והפוסקי אומרים, שמה שלא מברך על משלוח מנות שהחיינו שכן כבר בירך בלילה ולמנהג האשכנזים גם ביום, אבל לכאורה אם בכלל לא אמר "שהחיינו" יוכל לומר "שהחיינו" ביום - אף על פי כן אומרים הפוסקים שלהלכה לא אומרים "שהחיינו" גם אם אין לו מגילה ולא יכול לקרוא מקרא מגילה לא בלילה ולא ביום.

מגילה שניקדו אותה או הוסיפו בה ברכות ופיוטים

אדם שאין לו מגילה ולא יכול לקרוא מקרא מגילה וגם לא יכול לברך "שהחיינו" כמו שבארנו, ובקושי התירו לו לומר פסוקי הלל בלי ברכה - ויש לו חומש. האם יוכל לקרוא מתוך החומש את המגילה בלי ברכה? שמה תשאל שיקרא את המגילה בלי ברכה ומה בכך - יש לדעת שהשולחן ערוך (או"ח סי' תרצ"א ס"ט) מתייחס לדין הקורא את המגילה כשהיא מנוקדת, וז"ל: "מגילה שהיא נקודה, וכן אם כתב בה בדרך הראשון ברכות ופיוטים - אינה נפסלת בכך". כלומר, שאם לקח מגילה הכתובה על קלף והיא כשרה והוסיף בה נקודות (וטעמים), או שהוסיף בתחילת המגילה ברכות ופיוטים, אינה נפסלת בכך, אבל הרב בבית יוסף כותב שזה רק בדיעבד, אבל לכתחילה - לא, וז"ל: "כתב הרשב"א בתשובה (ח"א סי' ש"ע) על מגילה שהיא נקודה מחמת הניקוד אינו רואה שתפסל בכך. וכתב עוד (ח"א סי' ק"נ) מגילה שיש בדרך הראשון ברכות ופיוטים דבר פשוט שהיא כשרה ע"כ והמרדכי כתב בפרק בני העיר (סו"ט תל"א) בשם אבי העזרי (ראב"י סי' תקע"ד) דאין לכתוב ברכות במגילה דאיתקש לספר תורה ולא דמי למגילה הכתובה בין הכתובים עכ"ל ואף על פי שנראה מדבריו דמפסיל נמי פסיל לה על דברי הרשב"א יש לסמוך להכשירה בדיעבד".

מוסיפה הגמרא: "רב נחמן, אמר קרייתא זו הלילא", כלומר, הקריאה שאנחנו קוראים בלילה וביום, וזה על פי הפסוק: "אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומיה ל", זה הלל! ועל זה מוסיפה הגמרא: "רבא אמר, בשלמא התם הללו עבדי ה' ולא עבדי פרעה, אלא הכא הללו עבדי ה' ולא עבדי אחשורוש, אכתי עבדי אחשורוש אנן!". כלומר, רבא אומר, שבשלמא בליל פסח שכבר יצאנו ממצרים ואנחנו כבר לא עבדי פרעה, לכן מהללים להקב"ה; אבל כאן אמנם נכון שיצאנו ממיתה לחיים, אבל אחרי הכל אנחנו עדיין עבדים לאחשורוש. הרי שיש שלושה תירוצים למה לא אומרים הלל ביום פורים.

מדוע הרמב"ם לא פסק כרבה שהוא בתרא?

הרמב"ם (פ"ו מה' חנוכה ה"ו) מביא רק את התירוף האמצעי שבגמרא מדוע לא אומרים הלל ביום פורים, שקריאתה זו הילולא, ולא תקנו משום כך הלל בפורים, וז"ל: "ולא תקנו הלל בפורים שקריאת המגילה היא ההלל". שואלים עליו, הרי הלכתא כבתרא, ורבה אמר נימוק אחר משום "הללו עבדי ה' ולא עבדי פרעה"? ומתריצים מה שמתריצים. ולכאורה התירוף הוא פשוט, שכן חנניה מישאל ועזריה, ודניאל - אומרים לנבוכדנצר, אנחנו לא עבדים שלך, אמנם עבדים בגוף אבל לא עבדים בנשמה, אנחנו עבדים של הקב"ה ולא עבדים שלך. אתה לוקח אותנו ואנחנו עובדים לך, אבל אין אנו עבדים אלא להקב"ה וגם בגולה. כך אומר הרמב"ם, איך אומר פרעה את הטעם של "הללו עבדי ה' - ולא עבדי פרעה", וכי אנחנו עבדים של אחשורוש? אנחנו לא עבדים של אחשורוש! אנחנו נמצאים אמנם שבויים של הקב"ה אבל אנחנו לא עבדים שלו, אנחנו לא נשלטים בשום חוק! שום דין לא יכול לתת לנו הוראות! אנחנו עבדי ה'! על כן הרמב"ם לא נקט כמו התירוף הזה.

אין לאדם מגילה - אם יתחייב בהלל

והנה מובא במאירי ובברכי יוסף, שאם אין לאדם מגילה לא בלילה ולא ביום, כגון שהוא נמצא באיזה מוצא וכדו', השאלה האם חייב לקרוא הלל או לא חייב בהלל. אם נאמר את הטעם שקריאתה זו הילולא, במקום שאין לו מגילה לכאורה יתחייב בהלל. אבל אם נאמר שהטעם משום שאנחנו עדיין עבדי אחשורוש לא יקרא את ההלל. המאירי הביא שתי דעות, את דעתו של רב נחמן ושל רבא שהוא בתרא ואומר שלכאורה צריך במקרה הנ"ל לקרוא הלל. ומשמע מדבריו שצריכים לקרוא הלל עם ברכה. וכך מביא אותו גם הרב חיד"א. והנה, לשון הרמב"ם (הנ"ל הוא: "ולא תקנו הלל בפורים שקריאת המגילה היא ההלל", על זה אומר בשו"ת ברכה, שמשמע מפשט לשון הרמב"ם שאם אין קריאת המגילה חייב בהלל, אבל אם מדייקים בדבריו נמצא שהרמב"ם הדגיש "לא תקנו", וכיון שלא תקנו אי אפשר להמצא דבר חדש! כי אם לא תקנו - לא תקנו. ואם תרצה, תוכל לומר הלל בלי ברכה.

והנה מביא בשדי חמד (שודאי לא ראה את שו"ת תורה לשמה) בשם כמה גאונים שדנים בעניין מי שאי אפשר לו להשיג מגילה בשום אופן, ומביא בשם שיבת ציון שהאריך מאוד בזה, ומסיק שגם לומר הלל בלא ברכה אי אפשר. ולכאורה, יסוד הלל בלי ברכה ומה בכך? אלא, שכיון שכתוב בגמרא שמי שקורא הלל בכל יום הוא מחרף ומגדף, לכן אסור לקרוא הלל בחינם. וב"מגן אברהם" כותב בהלכות ראש השנה על מה שנוהגים לקרוא תהלים בראש השנה, שהיו נוהגים לדלג על פסוקי ההלל כשהיו מגיעים אליהם בקריאת התהלים - כיון שאין הלל בראש השנה. ולכאורה לא קוראים את זה לשם הלל אלא דרך תחינה, בכל אופן הרי כאן קורא את פסוקי ההלל לא בדרך תחינה אלא מדין הלל, וכיון שלא תקנו את ההלל אין לקרוא אותו אפילו בלי ברכה. ומביא בשם הגאון חת"ס שיכול לקרוא את ההלל בלי ברכה.

דעת "תורה לשמה" בעניין הנ"ל

והנה, שואל ב"תורה לשמה" שאלה, אם אשה חרשת שאינה יכולה לשמוע מגילה מאחרים, אבל יודעת להתפלל, ובהיותה בריאה למדה להתפלל, כלומר שאינה אילמת אלא חרשת, ובכללם למדה לומר הלל, האם נתיר לה לקרוא הלל ביום הפורים במקום המגילה או לא? הנה לכאורה אותה

קול צופיך

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הֶרֶב מֵרֵדְכִי אֵלֵיהוּ זְצוּק"ל

תְּרוּמָה - תְּשַׁנ"ח - מֵאֵת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג מֵרֵדְכִי אֵלֵיהוּ זְצוּק"ל

והשו"ע סוברים דבר מחודש ומיוחד, שמקרא מגילה כל כך חשובה עד שדוחה אפילו מצוה דאורייתא. וז"ל: "ולענין מגילה ועבודה דאמרי' בגמ' דמגילה עדיף, וילפינן לה מדכתיב משפחה ומשפחה להביא משפחות כהנים ולוים שמבטלין עבודתן ובאים לשמוע מקרא מגילה. וכתב הר"ן, ומיהו דוקא בשיכולים אח"כ להשלים העבודה (הכוונה לעבודת הכהנים), הא לאו הכי ודאי אין מבטלין העבודה מדאורייתא משום מגילה דרבנן. וקשיא לי על זה, דהא אמרי' מגילה עדיף מתלמוד תורה, והתם בתלמוד תורה נדחית לגמרי מפניה דהיינו הלימוד שיש עכשיו עליו חיוב בשעה זו א"א בתשלומין, שמה שילמוד אח"כ היא מצוה בפני עצמה ואפ"ה נדחה מפני המגילה, ה"ה נמי לענין עבודה, וק"ו הוא, דהא אמרי' בגמ' דת"ת עדיף מעבודה". הנה כשלומדים תורה, הרי אותו הזמן שהתבטל כבר לא יכול לשוב על עצמו, נמצא שביטול תורה בשביל מקרא מגילה, אם כן הוא הדין גם בענין עבודה ובכל מצוה ואפילו מצוה דאורייתא נדחית מפני מקרא מגילה. עוד כותב: "גם לשון הרמב"ם שהעתיק כאן מורה כן שכתב ק"ו לשאר מצות שנדחים כולם מפניה, ובכלל זה ודאי גם הם נדחים לגמרי וזה ודאי דתמצא מצות שתלוין בזמן ההוא ואפ"ה כשהם נדחים נדחים לגמרי. על כל פנים, קושייתו של הר"ן היא קושיה חזקה, שהרי מקרא מגילה לא כתובה בתורה ואילו ברית מילה ותלמוד תורה ועבודתה הקרבנות כתובים בתורה, ואיך אתה דוחה את אותן מצוות בשביל מקרא מגילה?!

על זה אומר הרב: "ומ"ש הר"ן דעבודה דאורייתא ומגילה מדרבנן י"ל, דהיא דברי קבלה, שקי"ל דברי קבלה כדברי תורה, כמ"ש ב"י בס' תקנ"ד בשם ר"ת לענין צ"ג, וע"כ שפיר אמרי' דתורה העבודה, והב"י כתב דדעת התוס' כדעת הר"ן דכתבו וז"ל כהנים מבטלין מעבודתן לשמוע מגילה, וקשה, אמאי מבטלין והלא אחר הקריאה יש שהות הרבה לעבודה, וי"ל, כיון דמשהאיר היום הוה זמן העבודה והן מניחין אותה בשביל הקריאה קרי ליה ביטול, עכ"ל. ואני איני רואה הוכחה מזה להסכים להר"ן דהתוס' קאי על לשון התלמוד שאמר מבטלין מעבודתן דהיינו בזמן עבודתן בכל יום, שהוא משהאיר היום, ועל זה מקשים הא יש שהות אח"כ כל היום, אבל אי מקרי דלא נעשית העבודה עד שעה קטנה קודם כלות שיעור שלה ויש לפניו מקרא מגילה אח"כ דמגילה דוחה העבודה לגמרי, כיון שאי אפשר לקיים שניהם פרסומי ניסא עדיף, כנלע"ד, עכ"ל. וכבר נפסקה ההלכה שדברי קבלה חשיבה כמו מצוות דאורייתא ודברי תורה מדין אונן שיכול לאכול בשר ביום פורים כיון שלא יבוא עשה דרבנים וידחה עשה דיחיד, כיון שדברי קבלה כמו דברי תורה. היוצא לנו זה מחלוקת מיוחדת, האם חשבינן את מקרא מגילה שהיא דברי קבלה כמו דברי תורה או לא. לדעת השולחן ערוך יצא שמקרא מגילה חשיבה כמו דברי תורה וזה חמור מאוד, וזה פשוט מאוד, שהרי אסתר בקשה קבעוני לדורות, ובהתחלה חכמים לא רצו עד שמצאו פסוק מיוחד, כשהגמרא אומרת שמ"ח נביאים ושבע נביאות לא הוסיפו ולא פחתו קוץ ממקרא מגילה וקיבלו את זה כחלק מדברי תורה, מפני שרצו לקבוע לדורות את החובה להודות להקב"ה ולומר הלל ולשבח להקב"ה, כך שקריאתה זו היללא.

הקב"ה עושה עמנו ניסים ונפלאות גם בזמן הזה

גאון עוזנו ותפארתנו רבנו יוסף חיים בעל ה"בן איש חי" זיע"א אמר דרך דרוש, וגם ב"מיני תרגומא" של חכמי אשכנז כתוב כן, על הדין של מי שקרא את המגילה למפרע - לא יצא ידי חובה. דהיינו, אם אדם קרא פסוק שני לפני פסוק ראשון אל יצא ידי חובה. על זה אומרים בדרך המוסר, שאם אדם אומר את המגילה למפרע, כלומר שאדם אומר שהיה פעם ניסים ונפלאות, ועכשו אין כאלה דברים - לא יצא ידי חובה. עליו מוטלת החובה לקרוא את המגילה כדי להאמין שיש ניסים ונפלאות שהקב"ה עושה עמנו בכל עת, פעם עושה אותם בגלוי ופעם עושה אותם בסתר שמכסה את זה בדרך טבע כמו שהמך ואסתר ומרדכי עשו סעודה ואכלו ושתו והכל היה מכוסה בדרך הטבע, אבל את הניסים והנפלאות עושה הקב"ה בכל עת ובכל שעה לפי צורכיהם של כל עם ישראל ולפי צרכיו של כל פרט ופרט בעם ישראל. והניסים והנפלאות שעשה הקב"ה, יעשה עמנו גם בימינו בזמן הזה. ועל כן לדעתו של הטורי זהב ואלביא דהשולחן ערוך יצא, שקריאת המגילה זה כדברי תורה.

מגילה שהוסיף בה טעמי המקרא

עוד אמרו, מה הדין באדם שהוסיף על הקלף של המגילה הכשרה טעמי מקרא, גם כן יש להכשיר רק בדיעבד אבל לכתחילה אסור לעשות כן. אבל אם אין לאדם שום מגילה אחרת חוץ ממגילה שהיא מנוקדת או שהוסיפו בה טעמי מקרא - יכול לקרוא בה.

האם יוצאים ידי חובה בקריאה מתוך חומש

עוד כותב מרן בשו"ע (שם, ס"י) בענין קריאת המגילה מתוך חומש, וז"ל: "אם אין מגילה כשרה - קורים אותה בחומש בלא ברכה". מכל מקום, כותבים המגן אברהם, המשנה ברורה והכף החיים שבשולחן ערוך לא מדובר בחומש כמו שלנו אלא בחומש אחר, וכגון שיש לו חמש מגילות (כגון מגילת איכה ומגילת שיר השירים ומגילת רות ומגילת קהלת ובסוף מגילת אסתר) - וכולן מגולגלות ביחד, וכולן כתובות על קלף - על זה כותב מרן שלמרות שכובה מגילת אסתר בין היתר על קלף, לא קוראים בה בבית הכנסת כי יש לקרוא במגילה הכתובה בנפרד דוקא, אבל מגילה המודפסת בסוף החומשים כמו שיש בימינו - על זה לא דיבר בכלל השולחן ערוך ופשוט שלא יוכל לקרוא בה אפילו בלי ברכה. אבל בספר "בית עובד" כותב שלא כמותם ואומר, בשלמא אם רוצה לקרוא מתוך החומש כדי לצאת ידי חובה, בזה אמרינן שלא יצא אפילו אם קורא בלי ברכה, אבל במידה ואין לו מגילה כשרה כלל אלא מגילה מודפסת מתוך חומש רגיל, על זה אומר הרב "בית עובד" שיקרא את המגילה כרגיל אלא שלא יברך. נמצינו למדים שיש מחלוקת בדבר, והנפקא מינה שאם יכנס אדם ויראה את חברו קורא את המגילה מתוך חומש מודפס, יאמר שהנה מותר לקרוא את המגילה מתוך חומש מודפס, ולא ידע שלחברו לא היתה בררה ולא קרא את המגילה אלא בדיעבד ובשעת הדחק, וילמד לעשות מעשה ויקרא גם מתוך חומש גם אם לא בדיעבד, אבל לקרוא מתוך מגילה המוגוללת עם שאר המגילות - בזה אומר ה"בית עובד" שיכול לקרוא ולצאת ידי חובתו.

אימתי כל המצוות נדחים מפני מקרא מגילה

הקדמנו את דברי הגמרא שמבטלים תלמוד תורה בשביל מקרא מגילה, ואפילו כהנים בעבודתם ולוים בדוכנם וישראל במעמדם - מבטלים בשביל מקרא מגילה. וכתב נפסק בשולחן ערוך וברמב"ם. וכותב הרמ"א (סי' תרפ"ז ס"ב), וז"ל: "מבטלים תלמוד תורה לשמוע מקרא מגילה, קל וחומר לשאר מצות של תורה שכולם נדחים מפני מקרא מגילה, שאין לך דבר שנדחה מקרא מגילה מפניו חוץ ממת מצוה שאין לו קוברים (כדי צרכו), שהפוגע בו קוברו ותחלה ואח"כ קורא. הגה - וכל זה לא מיירי אלא בדאיכא שהות לעשות שתיקה, אבל אם אי אפשר לעשות שתיקה אין שום מצוה דאורייתא נדחית מפני מקרא מגילה (ר"ן וב"י בשם תוספות ומהר"א מזרחי). והא דמת מצוה קודם, היינו דוקא בדאפשר לו לקרוא אח"כ (מהר"א מזרחי)". עוד נבאר בהמשך אם יש מחלוקת בין מרן לרמ"א, על כל פנים לדעת הרמ"א מה שאומרים שכל המצוות נדחות מפני מקרא מגילה הוא לענין להקדים, כגון שיש ברית מילה ומקרא מגילה, בזה אמרינן שמקרא מגילה קודמת, אבל אם יש לך בערב לפני השקיעה ברית מילה או מקרא מגילה, מקדימים ברית מילה שמהשקיעה התבטלה המצוה. כמו כן אם יש בערב מקרא מגילה או ביטול תורה, אבל כשיש לך מקרא מגילה וכהנים בעבודתם, מבטלים את עבודתם ומקדימים את מצות מקרא מגילה.

דעת המגן אברהם שמילה נדחית אפילו ליום התשיעי מפני מקרא מגילה

והנה, מובא ב"מגן אברהם" שאומר: "נראה לי שאם יש ברית מילה ומקרא מגילה, מקרא מגילה עדיף, והטעם הוא שיכול למול בתשיעי", כלומר שלא מתבטלת מצות ברית מילה אם מקדימים מקרא מגילה, ותוכל עדיין לקיים מצות ברית מילה למחרת, מה שלא תוכל לקרוא מגילה למחרת.

גם מצוה דאורייתא נדחית מפני מקרא מגילה

ה"טורי זהב" חולק על הרמ"א, וזה חידוש של הר"ן, ולדעתו הרמב"ם

קול צופיך

מנחם הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

תורה - תשנ"ח - מאת מנחם הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

ישראל ית ימא, קטעו מלאכיא ית אילנא וטלקוהו לימא, והות טפי על אנפי מיא, והוה מלאכיא מכריז ואמר: דין הוא אילנא דנציב אברהם בבירא דשבע וצלי תמן בשום מימרא דיי! ונסבוהי בני ישראל ועבדו מניה נגרא מציעאה אורכיה שובעין אמין, ופרישן מתעבדן ביה דכד הוו מוקמין ית משכנא הוה מתגלגל הי כעכנא חזור חזור מלגיו ללוחי משכנא וכד הוה מתפרק הוה פשיט הי כחוטרא". כלומר, שהמלאכים לקחו ענף אחד מהאילן של אברהם אבינו שהיה האשל המפורסם בבאר שבע וזרקו אותו על היס. בשעה שכולם לקחו כולם זהב וכסף ומרגליות, מי היה שם לב לענף מעץ בכלל במקום שיקח זהב טהור. אבל היה אחד מעם ישראל שלקח את אותו הענף והניח אותו בביתו. ויש אומרים, שלא היה ענף מהעץ הזה של אברהם אבינו, אלא היה זה המקל של יעקב אבינו שאמר עליו "כי במקלי עברתי את הירדן הזה", ואת אותו מקל הורידו בניו למצרים והביאו אותו ליוסף הצדיק, יוסף שמר אותו עד שמת ובא פרעה וגנב לו אותו, בא יתרו וגנב את המטה הזה מפרעה וברח ותקע אותו אצלו באדמה עד שבא משה רבנו ולקח את המטה הזה והיה בידו כל העת.

על כל פנים כשראה משה רבנו את המשכן שאינו יציב, אומרת התורה: "והבריח התיכון בתוך הקרשים מבריה מן הקצה אל הקצה". יש מי שאומר שהיה זה בריח רגיל מסביב, ויש אומרים שאותו עץ של אברהם אבינו שעמד והתפלל עליו לקחו ישראל, באותה שעה התאחד אותו העץ עד לאורך של שבעים אמה ותפס את המשכן שיהיה יציב וחזק. כשרצו לפרק אותו מה יעשו אתו? נהפך לעץ קטן בחזרה. אם נאמר כמו תרגום בן עזיאל, הנה יש לעם ישראל משכן, יש להם שכניה, אבל בלי אברהם אבינו ובלי חסד זה לא שוה, ואם נאמר כמו המדרש השני שזה היה המטה של יעקב אבינו, הנה יש לך שכניה ויש לך קרבתו ויש הכל, אבל בלי יעקב אבינו, בלי לימוד התורה של יעקב אבינו זה לא יכול להחזיק. אדם רוצה לעבוד את הקב"ה בתפילה ובקרבתו, בלי תורה זה לא יכול לעזור. קודם כל "על התורה", ואם אדם לא לומד תורה ולא יודע מה זה עבודה ומה זה תפילה ומהי ההלכה בתפילה אם התפלל כדון או שהתפלל שלא כדון, האם יגיד דברים שהם בניגוד להלכה או מה יעשה, לכן צריך קודם לכל דבר ללמוד תורה ולימוד התורה הוא הדבר החשוב ביותר.

כתוב: "מסיר אזנו משמוע תורה - גם תפילתו תועבה". מספרים שפעם חכם אחד היה דורש, ובא אדם אחד ואמר לו לחכם, אדוני הרב, אתה אמרת את הדרשה הזאת בשנה שעברה ומה אתה אומר אותה עוד הפעם? החכם שתק לו. הגיע פורים, פותחים בבן איש חי הלכות פורים ושולחן ערוך הלכות פורים וקיצור שולחן ערוך הלכות פורים, אמר לו, אדוני - הרי כבר למדנו את זה בשנה קודמת ומה אתה עוד הפעם פותח את זה ולומד את זה? הרב לא רצה להעליב אותו, ואמר לו תמשיך את מה שכתוב אחרי כן בהלכה נראה אותך! נו תמשיך! הלואי ואדם ילמד את זה בערב פורים וידע את כל ההלכות כולם! אמר לו, אתה מתפלל? אמר לו כן. אמר לו מתי? אמר לו בכל בוקר אני מתפלל! אמר לו אתה אוכל? אמר לו אני אוכל! כל בוקר? כל בוקר? אמר לו, והרי כתוב בפסוק: "ועבדת את ה' אלקים, ובקר את חמוקי מימך", מה קשור להם עם עבודת ה' ותפילה? אמר לו, בא ואסביר לך.

אדם מתפלל, ושואל לשם מה להתפלל בכל יום את אותה התפילה, בבוקר ואחרית, במנחה ובערבית אותה עמידה כל הזמן, בשבת שלש ראשונות ואחרונות אותו דבר, בחגים הכל אותו דבר! אומרים לו, אתה אוכל לחם? אומר כן. בבוקר? כן. בצהריים? כן. בערב? כן. בלי לחם אדם לא שבע. די!! כל בוקר אתה אוכל לחם, כל צהריים וכל ערב? די!! לא! אומר לא, זה חיות של אדם, על כן אומר "ועבדת את ה' אלקים" ללמדנו שגם התפילה היא החיות של האדם, ומסיר אזנו משמוע תורה, יאמר הרי שמעתי את זה כבר פעם, אני כבר יודע את זה! אומרים לו גם תפילתו תועבה. מה אתה מתפלל עוד הפעם? כבר שמענו ממך את אותה התפילה שבקשת בבוקר בצהריים ובערב! זה מספיק! לכן אומרים "קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'". אשר על כן, בהלכות, כיום יש ברוך ה' קלטות, יש שולחן ערוך, יש קיצורים, יש כל מיני אפשרויות לאדם שידע את ההלכות על בוריים. אנחנו

מדוע מקרא מגילה כדברי תורה

מדוע לדעת השו"ע חשיבותה של מקרא מגילה היא כמו דברי תורה? והרי חז"ל אמרו: "על שלושה דברי העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים"? תארו לכם שתורה מפסיקים ועבודה בבית המקדש מפסיקים וכן מת מצוה ימתינו מלטפל בו משום שצריכים לקרוא מקרא מגילה, והרי העומד על שלושה דברים אלה, ובגלל מקרא מגילה הכל נעמד? אלא נראה לומר, משום שמקרא מגילה זה אמונה טהורה בהקב"ה! מקרא מגילה זה כמו שרש"י אמר שמ"ח נביאים וז' נביאות לא הצליחו להחזיר אותנו בתשובה ואילו הסרת הטבעת שבמקרא מגילה החזירה אותנו בתשובה אמיתית ושלמה, תשובה עד כדי כך שאמרו חז"ל עליהם "קיימו וקבלו - קיימו מה שקבלו כבר", כך שקיבלו את התורה בשמחה ולא כמו שהיה בהר סיני שכפה עליהם הקב"ה הר כגיגית. אם כן, כיון שמקרא מגילה מבטאת את כל הדברים האלה, על כן זו החשיבות.

זמנים קבועים למקרא מגילה

אלא שלא יאמר אדם שכיון שכל המצב אדחה את כל המצוות כולן ואקרא מקרא מגילה, זה אינו, אלא יש זמנים קבועים אותם חז"ל קבעו ואין להפר אותם, וחז"ל קבעו שזמנה מתחילה הלילה ועד עמוד השחר, ואחרי כן מנץ החמה, ואם אדם לא יכול לקרוא מנץ החמה - יקרא מעמוד השחר, ועד בין השמשות. השנה בחוץ לירושלים כשהיה אצלם פורים ביום חמישי (נכון לשנת תשנ"ח) - בזמן בין השמשות של יום חמישי ויכולו עדיין לקרוא את המגילה אלא שלא יברכו על זה, ואנחנו בבין השמשות ביום שישי בערב (ערב שבת ט"ו באדר) לא נוכל לקרוא את המגילה יותר אפילו בלי ברכה, שכן המגילה תהיה מוקצה ואסור לנגוע בקלף ויש בזה כמה בעיות הלכתיות.

דבר נוסף - כשאסתר אומרת למרדכי: "לך כנוס את כל היהודים", וכוונתה שילך לאחד, ללכת ולחבר את כל עם ישראל, ושהיה קשורים עם חכמי ישראל. וכתוב כשעשו את הארון: "והבאת את הבדים בטבעות על צלעות הארון לשאת את הארון בהם, בטבעות הארון יהיו הבדים לא יסורו ממנו", וכל מי שמסיר את הבדים מן הארון עובר בלאו, "לא יסורו ממנו". הבדים האלה היו מיותרים, שכן כשבאים להרים את הארון לא היו צריכים את הבדים אלא ברגע שנוגעים בארון היה נושא את נושאו ומרים את כולם; אבל בכל אופן היו צריכים את הבדים. שמא יאמר אי מי, כיון שהארון נושא את נושאו ארים את הבדים להראות לכולם את הנס הגדול הזה שהקב"ה עושה עמנו ניסים ונפלאות שהארון היה מרים את נושאו, זה אינו, אלא היה חייב להשאיר את הבדים בפנים כדי ללמד מוסר את כל כלל ישראל. הנה בד ועץ מחוברים לארון, וברגע שהתחברת לארון הקודש - תמיד תהיה מחובר בו ולא תתרחק ממנו, ושמא תאמר אני למדתי אצל החכם זה מספיק לי וכבר אוכל לזוז ממנו, זה ליכא, אלא "בטבעות הארון יהיו הבדים" - תמיד יהיו מחוברים לארון! מחוברים לשכינה ולקדושה כל הזמן, כי כמה שאדם מחובר יותר לתלמיד חכמים, הקדושה יותר ויותר. וכשנשם ירא מלאך מואחז ומתולד בפני בורא עולם, "כנוס את כל היהודים" - כשכולם מתפללים, התפילה שלהם מתקבלת, הצום שלהם מתקבל, הזעקה שלהם והאחדות הזו שבאה מכל כלל ישראל כאחד - זה מתקבל, ואז "ליהודים היתה אורה".

ניסי הבריה התיכון שבמשכן

דבר נוסף. במשכן, אתאר את זה בצורות שלי, איני יודע אם זה היה האמת. כשהקימו את המשכן, העמידו את העמודים ושמם את הברחים, והיה מתנדנד כל הזמן, ואי אפשר היה להשאיר אותו כך, בראש חודש ניסן העמיד משה רבנו את העמודים, שם את הטבעות למעלה ואת האדנים למטה, חזקים ויציבים, ועדיין מתנדנד המשכן. בא משה ואמר למשה, מצאתי חתיכת עץ בקריעת ים סוף, אומר תרגום יונתן בן עוזיאל כך, שכשישראל היו בקריעת ים סוף, כולם לקחו כסף וזהב, אבל היה דבר מעניין מאוד שהתרחש על גבי המים, וז"ל: "ונגרא מציעאה בגו לוחייה משלביש מן סייפי לסייפי מן אילנא דנציב אברהם בבארה דשבע, וכד עברו

קול צופיך

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הֶרֶב מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

תְּרוּמָה - תְּשַׁנ"ח - מֵאֵת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

יישר כח לכם על השאלות. אבל מכיון שחל שינוי קצת כאן בהרכב של השומעים אז אני חייב לפתוח בנושא הזה. אנחנו מברכים ומקבלים בסבר פנים יפות את ידידנו היקר איש רב פעלים לתורה ולתעודה שעשה רבות ועושה רבות ויעשה רבות להגדיל תורה ולהאדירה, אני בדרך כלל מכנה אותו: "כבוד ידידנו היקר, הרב יצחק לוי" ואני לא - "שר" זה מעלה חשובה, שר החינוך והתרבות זה מעל החשובה, יו"ר מפלגת המפד"ל גם כן זה מעל החשובה, אבל המעלה שלו היא שהוא אחד מהתלמידי חכמים המובהקים, אחד מראשי הישיבות החשובים, זה כבוד ידידנו היקר רבי יצחק לוי, אני רוצה לברך אותו שהקב"ה יאריך ימיו בטוב ושנותיו בנעימים ויהי מבחינתו כמו שכתוב בפרשה שלנו, כשאמר לו הקב"ה למשה רבנו שיעשה את המנורה, אמר לו שיעשה מנורה טהורה וימקשה תעשה המנורה", מקשה - פירושו אחדות אחת במקשה, אבל באחדות גם גביעה וגם פרחיה וגם כפתוריה וגם הקנים, הכל במקשה אחת, והנורה הזאת, אמר לו הקב"ה למשה רבנו שיעשה אותה "והאיר אל עבר פניה" - אותה אורה של תורה, "וליהודים היתה אורה - אורה זו תורה", אותה אורה שיש לך הרב יצחק לוי, האורה הזאת תשפיע לא רק על חבריך אלא על חברי הממשלה ועל כל חברי הכנסת ועל כל עם ישראל, ותהיה בבחינת "והבריה תתיכון בתוך הקרשים מבריה מן הקצה אל הקצה" ותחבר ותלכד את כולם, ה' עמך ועלה והצלח!

נחזור לשאלה. כתוב שמבטלים תורה בשביל מקרא מגילה - על הניסים, אז אנחנו הקדמנו את הדבר הזה כדעת הרמ"א גם כן. ספר תורה - מהדין, אסור לטלטל אותו בלי עשרה. אפילו אם הכוונה שלכם כונה טובה מאוד מאוד, אבל בלי עשרה לא מטלטלים אותו. אבל יש דרך אחרת. יש דרך שאפשר לטלטל בלי עשרה, ואני מבין שכל בוקר אתם לא יכולים לקחת עשרה עובדים שילוו שבעה קילומטר את הספר תורה: לקחת נר צבעוני, לא נר שהוא קוף, ולטפטף על כמה מילים או מילה אחת אפילו או אות אחת של הספר תורה ככה שאי אפשר לקרוא את מה שכתוב מתחת לשעורה, וכשמגיעים למקום מורידים את השעורה. אבל יש כאן בעיה אם זה טיפוח חמות, יכולות לקחת חלק מהדיו ולקלקל את הכתב, וזה לא יהיה כשר, על כן יש עוד דרך אחרת והיא לפרוס מהתפירה ואחר כך כשמגיעים למקום - לתפור אותו. אם אני מבין נכון, אתם רוצים לקרוא בספר תורה גם אחר הצהריים, אבל אחר הצהריים לא קוראים בתורה, רק בתעניות, ובמקרים יוצאים מן הכלל במקרה חד פעמי אפשר לקרוא בתורה אם לא קרא בבוקר, אבל קבוע לא יכולים לקרוא. הרב חיד"א כותב שאפילו בפרשת זכור מי שלא קרא בבוקר ורוצה לקרוא אחר הצהריים, הוא לא יכול לקרוא.

ובעניין השאלה השניה שהיתה, יש ברמ"א מוזכר בהלכות אבלות שבביל השנה של הוריו של אדם זה כמו תוך שנה ולא יכול ללכת לשמחות, אבל מכיון שזה כתוב ברמ"א ומכיון שזה כתוב בהלכות אבלות, לא כל בעלי השמחות יודעים את הדבר הזה, ופתאום אומרים לאדם הזמנתי אותך ולמה לא באת לחתונה? לך תמיד לו שאבא שלך מת לפני מאה שנה אז לפני עשר שנים... לא חתונה? באמת! לא לבוא לחתונה? אתה ממציא תירוצים. אז אם יצא מזה מחלוקת או ריב, אז גדול השלום ויכול ללכת, אבל בעיקרון - לא!

השואל השני: משיבת בית שמואל מיסודו של הגאון רבי ניסים עזראן - הרב דניאל עוליאל בשם רבי יעקב ואפקני שנמצא בחו"ל.
ערב טוב לכל המאזינים. כבוד הראשון לציון מורנו ורבנו, עטרת ראשנו, הרב הגאון מרדכי אליהו שליט"א, לא יעדי שולטניה מנא ומבית ישראל בנהורא מעליא ועד ביאת גואל - אמן.
שאלה ראשונה בעניין בישולי גויים. בכל מסעדות בהר ציון קיים רב והוא משגיח על הכשרות, והוא בא השכם בבוקר ומדליק את התנור ועל סבמך ההדלקה שלו באים הפועלים שהם גוים, אופים ומבשלים, ובמשך היום הגוי מעלה ומוריד את מעלות החום בתנור. יורנו רבנו האם יש בישולי גוים וכיצד לנהוג?
שאלה שניה בהלכות שבת: ביצה שנתבשלה כל צרכה בערב שבת, ויש לו

דברנו על הלכה קטנטונת אחת בהלכות מגילה, ויש עוד הרבה הלכות, אני לא מתאר לי שנגמור את כל ההלכות עד פורים, אנחנו עוד נקוה שיבוא המשיח לפני כן. אבל לא יעזור לנו המשיח שיבוא, שכן כתוב ברמב"ם בסופו, שכשיבוא המשיח ישאר פורים וישארו כל ההלכות כולם.

מדוע לא נקבע חג הפורים בפסח?

שואל גאון עוזנו ותפארתנו בעל הבן איש חי, אומר שהוא לא יודע הרי המן נתלה ביום השני של חג פסח, הנס נעשה בפסח, ישראל יצאו ממצרים בליל פסח - אם כן מדוע לא עושים רעשנים בליל פסח? למה לא עושים את כל מצוות הפורים בליל פסח? שמא תאמר הרי זה יום טוב, אז אפשר לעשות את ענייני החג במוצאי יום טוב, ואז נעשה רעשנים ונעשה את כל הדברים האלה כולם! אז מדוע נקבע הכלל העשות אצל המן? על זה אומר שני תירוצים: תירוצ אחד, שפרעה הרשע, חלק מהרשעות שלו הצליחה, הרי שחט והרג כמה ילדים, העביר אותנו בפרך - עד שסוף סוף התפטרנו ממנו ויצאנו ממצרים בלי רעשנים ובלי כלום! אבל המן הזה, הוא דיבר ולא עשה כלום, לכן השמחה שלמה ולא עושים את הרעש הזה. דבר שני, שבכל דור ודור יש מלשינים על ישראל, ומביא שם בספרו על איזה מעשה של יהודי אחד, אנחנו מדברים על גויים שהם נגד עם ישראל. אנחנו בכל פורים ופורים מזכירים להם שאפילו אם יש ביניהם מי שמלשין: "ונהפוך הוא", "והשבות לו גמולו בראשו ותלו אותו ואת בניו על העץ", ואפילו אם יש רק מי שמדבר על עם ישראל סופו שככה יהיה, ומי שמלשין "טבעת בים סוף".

המגילה שהוטבעה לחורבן בבל

הזכרנו בשבת, ואני חוזר ומזכיר את זה עוד הפעם, הזכרנו את זה כאן בשבת בשיעור, ושוב הזכרנו את זה בשיעור במוצאי שבת בשיבת מנחת יהודה, ואני מזכיר את זה עוד הפעם עכשו - כתוב בירמיה שאמר לו לשריה קח את המגילה ותראה את זאת בבל שיש לה המון ארמונות ובתים ועוד לא נהרסו, וגם עוד לא נשרפו באש, והם עושים "קונצנים". אמר לו קח את המגילה ושים אותה בנהר פרת. בסדר, רץ שירה לנהר פרת, ואז אמר לו ירמיה, תכרוך את זה באבן ותזרוק את זה בנהר פרת. אמר לו שריה לירמיה, אני יש לי כח לקחת את המגילה הזאת ואת הקלף הזה ולזרוק אותה, מה כתוב שמה? שיערפו ארמונותיה, ובת בבל השדודה וכן על זה הדרך. אמר לו לך ותשים את זה שמה ותגיד שכשאתה זורק את האבן שכמו שהאבן והמגילה טובעים במצולות, ככה יטבעו בבל וארמונותיה ומלכיה ושריה וראש הממשלה שלה והנשיא שלה, ויהי רצון שיהיה בעגלא ובזמן קרוב ונאמר אמן.

פינת השואלים

השואל הראשון משיבת בית שמואל מהעיר יבנה, מר ג'רפי אהרן מבית הכנסת "בית יעקב".

א - העברת ספר תורה ממקום למקום בלי עשרה אנשים

ב - ללכת לארוע של שמחה ביאר צייט

ערב טוב לכל הרשואים לציון הרב מרדכי אליהו, ערב טוב לצופים ולמאזינים. יש לי שתי שאלות להרב הרב: שאלתי היא בנושא העברת ספר תורה מבית כנסת אל בית כנסת. במקום עבודתי קיים בית כנסת עם היכל שבו נמצא ספר תורה לא כשר. יש לנו מניין מתפללים של כחמישים איש שמתפללים מנחה בלבד בעבודה, ויש לנו בעיה בחורף שאין המתפללים הצמים מספיקים להגיע לביתם במקום מגוריהם, ולכן רוצים אנו לזכות אותם בקריאת ספר תורה במנחה. השאלה הנוצרת עקב זה: האם מותר להעביר ספר תורה מבית כנסת אל בית כנסת במקרה דנן, או באלו תנאים יהיה מותר להעביר את ספר התורה, ואני גם רוצה לציין שאני מעביר את ספר התורה ממרחק של כשבעה קילומטר לעבודה ברכב עם שנים ושלושה אנשים.

השאלה השניה היא, האם מותר לאדם שיש לו יום השנה של ההורים שלו ואין הכוונה בשנה הראשונה - ללכת לשמחה באותו לילה שבו חל יום השנה? תודה רבה לכבוד הרב.

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

קול צופיך

מרת הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

תרומה - תשנ"ח - מאת מרת הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

חמין על הפלטה, ורוצה ביום שבת בבוקר לקחת את הביצה ולהכניס אותה לתוך הסיר של החמין. אי - בכדי שלא יהיה הטמנה הוא פותח את הכיסוי ומשאיר את הקדרה פתוחה, והביצה טמונה בפנים עד שתתחמם. יורנו רבנו מה הדין וכיצד יש לנהוג? תודה.

מרת הראשון לציון זצוק"ל

בנוגע לשאלה הראשונה, קודם כל שיהיה ברור שיש מחלוקת בי מרת למור"ם בעניין בישולי עכו"ם על אוכל. דעת מור"ם, שאם שמים את האוכל והיהודי מדליק את האש ושם גוי על זה את האוכל, זה לא נקרא בישולי עכו"ם. לדעת השולחן ערוך והבית יוסף, אם היהודי לא עשה פעולה באוכל או בחש או הניח את הסיר על האש, זה נקרא בישולי עכו"ם. זה כלל ראשון. אבל בשאלה ששאלתם, שאלה נכונה וטובה, וזה מחלוקת בין חכמי אשכנז אם ההמצאה הזאת, אדם מדליק בבוקר את האש ואחר כך במשך כל השבוע כולו יש אש דולקת, יש בגז בדרך כלל בבית, יש כמו נר נשמה כזה דולק, וידליק אותו בבוקר היהודי ועל סמך זה יבשלו כמה טונות של אוכל על סמך הטיפת האש הזאת. כבר האחרונים ובעיקר בערוך השולחן כתב נגד זה, ואמר שמספיק שבה הוא נגד השולחן ערוך, אבל לא בזה שהדליק אש בבוקר וזה יעזור לכל השנה כולה או לכל היום כולו, אלא על כל בישול ובישול צריך להדליק אש מיוחדת. ועל כן, אם הרבנים האלה שמשיגים במסעדות שומעים אותנו עכשו, מהיום והלאה יבקשו תוספות למשכורת שלהם כי הם עובדים יותר. אבל בגלל זה שלא נותנים תוספת, לא שלא ישגיחו בנושא הזה אלא חייבים להשגיח.

בנוגע לביצה מבושלת: בשלוש מקומות כתוב בשולחן ערוך בשם הרשב"א, אם אדם לוקח אוכל יבש, יכול לשים אותו כנגד המדורה, יכול לשים אותו על גבי המיחם, יכול לשים אותו רחוק מהמדורה בכדי שיתחמם אפילו לחום שהיד סולדת בו. אני מדבר על אוכל יבש, כמו השאלה ביצה מבושלת ושלושה כל צרכה. אבל לא כתוב בשולחן ערוך שמותר לשים את זה בתוך התבשיל ובתוך סיר. אמר הרשב"א - כל דרך בישול, אפילו דבר יבש שאין בו בישול אחר בישול, כל דרך בישול - אסור. כלומר, לשים את זה על המכסה של החמין - מותר אם זה בשל כל צרכו. לשים את זה רחוק מהאש שיתחמם חום שהיד סולדת בו מותר אם זה בשל כל צרכו. אבל בתוך הסיר, זה נקרא "דרך בישול" אתה שם את זה בסיר זה דרך בישול, ולא רק בדרך מראית העין שאתה שם את זה שיראו אותך שאתה שם ביצה בתוך החמין ויגידו גם אני אשים ביצה מתוך המקרר לתוך החמין, ואע"פ שיתפוצץ לו ששם את הביצה מתוך המקרר ביצה קרה לתוך החמין החם, יאמר לא אכפת לי והעיקר שאני מבשל את זה. זה לא משנה. בתוך סיר - אסור. ועל כן צריכים מאוד מאוד להזהר בזה מפני שהשולחן ערוך החמיר בנושא הזה כלומר כנגד המדורה או על גבי המיחם. נכון שכתוב ברא"ש וגם כתוב בשלטי גיבורים וכתוב ברז"ה שישראל קדושים הם ורוצים לאכול חם בשבת, אבל יש גבול מה שהתירו ומה שמותר לאכול חם בשבת זה מותר על גבי המיחם אבל לא בתוך הסיר.

יהי רצון שזנכה לקיים שמירת שבת כהלכתה, והקב"ה יעשה עמנו ניסים ונפלאות ויגאל אותנו גאולה שלמה, וכן יהי רצון ונאמר אמן.

*רוצים לקבל קול צופיך באמייל כל שבוע !!

שלחו לנו בבקשה באמייל ל- webmaster@harav.org

